

because today there are no available normative and legal acts regulating the procedures for the exercise of parliamentary control, which is one of the most important instruments for ensuring the rule of law and implementation of the modern legal policy, a model of the interaction between different branches of power in settling the most urgent issues related to further development of the country, making a unified approach to the definition of the essence of parliamentary control.

State control is a common form of the activity of state bodies and officials, because in all spheres of public administration higher state authority always carries out any form of control over subordinate authorities.

The control function belongs to the state in general. Based on the principle of power division, the common control function is delegated to the bodies of legislative, executive and judicial power. As a consequence, one of the most important forms of state control is parliamentary control. Parliamentary control is the activity of the legislative (representative) body of state power, its members and formed bodies of monitoring the legality of public authorities, their officials and other persons with the purpose of further evaluation of their activities and possible application of response measures.

Key words: *state control, parliamentary control, interrelation of public and parliamentary control.*

Стаття надійшла 26 грудня 2016 р.

УДК 342.716.6:745.2

**М. П. Гурковський,
С. С. Єсімов**

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

Досліджено принципи діяльності поліції щодо забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні. Проаналізовано юридичну сутність принципів діяльності поліції у контексті Закону України «Про Національну поліцію». Розглянуто класифікацію принципів діяльності поліції та вплив на стан захищеності прав і свобод людини у період реформування правоохоронної системи держави.

Ключові слова: *конституційні права і свободи, принципи діяльності поліції, законність, політична нейтральність.*

Постановка проблеми. Конституційні права і свободи – це закріплені в Конституції України, гарантовані державою нормативно-доктринальні цінності, що забезпечують кожній людині та громадяни-

ну рівні можливості вільно та самостійно обирати вид і міру своєї поведінки відповідно до власних здібностей та інтересів. Аналіз діяльності поліції щодо забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина в їх системному виді має безпосередній практичний сенс. По-перше, при всьому різноманітті прав і свобод він дає змогу адекватно розкривати їх єдність, внутрішній зміст, взаємозумовленість, роль у суспільних процесах, значення в задоволенні життєвих потреб й інтересів кожної людини і громадянина окремо в контексті діяльності поліції. По-друге, діяльність поліції щодо забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина не абстрагується штучно від інших видів правоохоронної діяльності, але дає змогу проаналізувати особливості діяльності поліції, виявити закономірності юридичного закріплення принципів. По-третє, вивчення принципів важливо для всебічної розробки питань їх реалізації, конкретизації та підвищення ефективності виконання функцій поліцією.

Стан дослідження. Проблема забезпечення прав і свобод людини та громадянина завжди в центрі уваги юридичної науки. Їй присвятили свої праці представники теорії права: П. Рабінович, О. Скакун, В. Шамрай та інші; конституційного та адміністративного права: В. Грищук, Ж. Завальна, В. Ковбасюк, В. Малиновський, Н. Мельничук, Т. Мотренко, В. Смолій, І. Хомишин, Х. Ярмак та ін. Праці одних заклали теоретичні основи для сучасного розуміння специфіки правового статусу людини і громадянина, його елементного складу, гарантій реалізації. Інші – досліджують проблематику охорони та захисту прав і свобод людини та громадянина з огляду на політичні, соціально-економічні та культурно-духовні перетворення, що відбуваються в суспільстві.

Необхідно зазначити, що різні сторони організації та діяльності поліції у сфері забезпечення прав і свобод людини та громадянина, питання зміцнення законності в роботі поліцейських у вітчизняній юридичній науці вивчалися в працях: В. Авер'янова, О. Бандурки, Ю. Битяка, С. Гречанюка, Є. Додіна, М. Коваліва, Р. Калюжного, В. Колпакова, Т. Коломоєць, О. Кузьменко, Н. Нижник, О. Остапенка, В. Ортинського, В. Середи, А. Собакаря, М. Тищенка і інших фахівців. Визнаючи досягнуте, варто наголосити, що проблеми забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина, взаємодії поліції й інститутів громадянського суспільства залишаються предметом всебічного наукового аналізу з огляду на реформування різних сфер суспільного й державного життя, заразом системи МВС України.

Метою статті є дослідження принципів діяльності поліції щодо забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні.

Виклад основних положень. Важливою віхою вітчизняного поліцейського законодавства України є чітко виражена система принципів організації та діяльності поліції – головних, значущих, керівних начал, що є сполучною ланкою між нормативними приписами різної галузевої належності, на яких повинна ґрунтуватися робота поліції.

У Законі України «Про Національну поліцію» указані принципи діяльності поліції (ст. 6-12): дотримання та повага до прав і свобод людини і громадянина; законність; неупередженість; відкритість і публічність; громадська довіра і підтримка громадян; взаємодія і співробітництво; використання досягнень науки і техніки, сучасних технологій та інформаційних систем [1].

Важливим цих принципів є те, що всі вони відповідають конституційним приписам. Заразом межі реалізації цих принципів не є тільки в сфері конституційних норм, а визначаються нормами інших галузей права (адміністративного, кримінального, кримінального процесуального й ін.). Зокрема такий принцип, як дотримання та повага до прав і свобод людини та громадянина, має безпосереднє конституційне наповнення в загальній системі принципів діяльності поліції, що не викликає сумнівів, бо згідно з Конституцією України (ст. 3) людина, її права і свободи є найвищою цінністю. Визнання, дотримання й захист прав і свобод людини та громадянина – обов'язок держави [2].

У ст. 2 Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку також зазначено, що «при виконанні своїх обов'язків посадові особи з підтримання правопорядку поважають і захищають людську гідність і підтримують і захищають права людини щодо всіх осіб» [3].

Законодавець у Законі України «Про Національну поліцію», використовуючи подібне формулювання, суттєво розширив межі цього принципу, наповнивши ширшим змістом. Повага прав і свобод людини та громадянина – це насамперед уважне відношення до них, засноване не тільки на визнанні їх цінності для суспільства і держави, але й на належному та дійсному дотриманні прав і свобод кожної людини і громадянина, тобто і законослужняних, і тих, хто порушив закон. Окрім цього, в Законі України «Про Національну поліцію» вперше відображено алгоритм поведінки поліцейського в разі звернення до громадянина, в разі звернення громадянина до поліцейського, в разі затримання. У разі затримання поліцейський зобов'язаний: назвати свою посаду, звання, прізвище, пред'явивши на вимогу громадянина службове посвідчення, та роз'яснити особі, яка затримується, його право на юридичну допомогу, на послуги перекладача, на повідомлення родичів або знайомих осіб про факт затримання, право на відмову від дачі пояснення.

Дії співробітників поліції повинні бути обґрунтованими і зрозумілими для громадян. Уперше в практиці правового регулювання закріплена норма, яка зобов'язує поліцейського, в разі порушення прав і свобод громадян, ужити заходів із відновлення порушених прав і свобод, вибачитися перед громадянином, чий права і свободи порушені.

Дуже важливо в процесі відомчої нормотворчості не допускати випадків регламентування у відомчих нормативних актах підстав і порядку застосування заходів примусу, коли ці питання не врегульовані законодавством. Усе, що стосується прав і обов'язків громадян, повинно регулюватися виключно законами.

Будь-яке обмеження прав і свобод людини та громадянина, підзаконними нормативними правовими актами, неприпустиме. Згідно з Конституцією України права і свободи людини та громадянина можуть обмежуватися законом з метою захисту основ конституційного ладу, моральності, здоров'я, прав і законних інтересів інших осіб, забезпечення оборони та безпеки держави.

З огляду на недостатньо чітку регламентацію права затриманого на повідомлення родичів або близьких осіб про факт затримання, доцільно включити до ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» обов'язок посадових осіб, які затримують, надавати затриманому право особисто повідомляти про факт і підстави затримання, місце знаходження, використовуючи різні засоби зв'язку. Крім цього, необхідно визначити, коли затриманому нададуть таку можливість. Таке право може бути надано відразу після складання протоколу або реєстрації про затримання. Момент виконання цього права має бути відображено в протоколі про затримання, в якому треба передбачити відповідну графу, де було б відображено, що громадянин скористався цим правом або відмовився від його реалізації.

Актуальним є питання про об'єднання в один запобіжний захід логічно взаємопов'язаних між собою процесуальних заходів адміністративного затримання і доставляння.

Не оминув процес підготовки Закону України «Про Національну поліцію» ретельного аналізу міжнародного досвіду щодо застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї під час виконання службових обов'язків. Ці питання містяться у Главі 5 Закону України «Про Національну поліцію».

Діяльність поліції в будь-якій державі пов'язана з можливістю застосування законних (санкціонованих) насильницьких заходів. Незаперечним є те, що це одна з її онтологічних особливостей, яка притаманна всім без винятку органам правопорядку, оскільки їх головні

завдання та функції є у сфері протиправних діянь, що загрожують життю, здоров'ю, правам і свободам людини та громадянина, держави і суспільства.

Згідно зі Законом України «Про Національну поліцію», з урахуванням вимог міжнародно-правових документів, поліцейських наділено повноваженнями, у випадках строго регламентованих законом, застосовувати різні заходи примусу, серед яких важливе місце займають права на застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї. Заразом правова база у цій сфері, як і раніше, потребує вдосконалення, щоб виключити випадки нападу на співробітників поліції в місцях масового скучення людей, коли вони не вправі застосувати зброю. З огляду на недосконалу правову базу, поліцейський змушений утримуватися від використання зброї або перебуває в стані постійної загрози бути звинуваченим за її застосування.

Аналіз Розділу 5 Закону України «Про Національну поліцію» дає змогу наголосити на правилах, якими повинен керуватися поліцейський, застосовуючи фізичну силу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю. Їх головний зміст полягає:

- поліцейський може застосовувати фізичну силу, спеціальні засоби і вогнепальну зброю тільки в разі крайньої необхідності і виконати власні обов'язки з належною повагою прав і свобод людини та громадянина;

- застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї можливе лише в тому разі, коли інші засоби виявилися неефективними або не дали бажаного результату;

- у всіх випадках застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї поліцейський повинен виявляти стриманість і діяти з урахуванням ситуації, обстановки, характеру і ступеня небезпеки дій осіб щодо яких застосовуються фізична сила, спеціальні засоби або вогнепальна зброя, характеру і сили опору, що чиниться ними;

- поліцейський зобов'язаний надати громадянину, який отримав тілесні ушкодження внаслідок застосування фізичної сили, спеціальних засобів або вогнепальної зброї, першу допомогу, вжити заходів із надання йому медичної допомоги, у разі поранення громадянина або настання смерті в результаті застосування фізичної сили, спеціальних засобів або вогнепальної зброї повідомити прокурора;

- застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї, що спричинило смерть громадянина, допускається лише тоді, коли воно абсолютно неминуче для захисту життя.

Зазначене дає змогу зробити висновок, що значущість набуває питання дотримання законності працівниками поліції, заразом у разі застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї.

Законність є основоположним принципом діяльності поліції і полягає в суворому та неухильному дотриманні приписів правових норм поліцейськими. Це свідчить про те, що поліцейський ні за яких умов не повинен порушувати закон, а має керуватися виключно законними наказами і розпорядженнями. Як зазначає В. Хомишин, «законність сприяє зміцненню правопорядку, створює умови для протидії корупції, сама законність потребує в забезпеченні цілим комплексом правових, організаційних, економічних та інших засобів» [4].

Оскільки одним із аспектів призначення поліції є протидія злочинності, тому цілком логічно звучить вимога Закону України «Про Національну поліцію» про заборону підбурювати, схилити, спонукати в прямій або непрямій формі кого-небудь до скоєння протиправних дій.

Забороняється поліцейським у виправдання своїх дій (бездіяльності), під час виконання службових обов'язків, робити посилання на інтереси служби, економічну доцільність, незаконні накази і розпорядження вищих посадових осіб або будь-які інші обставини. Це говорить про те, що між законністю і доцільністю повинен бути відсутній конфлікт.

Не можна протиставляти доцільність законності, ухвалювати суперечливі закону рішення, посилаючись на доцільність.

О. Остапенко, розглядаючи співвідношення законності та доцільності, зазначав, що в певній ситуації під час розгляду того чи іншого питання або справи закону повинні неухильно дотримуватися і не порушувати його [5, с. 96]. У межах закону і на його підставі, повинна прийнятися та міра, з передбачених законом, яка є найприйнятнішою для певного випадку з урахуванням усіх обставин справи.

Поліцейський для виконання обов'язків і реалізації прав уповноважений застосовувати заходи державного примусу, але тільки у випадках, передбачених законом. Із огляду на це, принцип законності набуває ще більшої значущості.

Важливе значення у сфері діяльності поліції має контроль і нагляд за законністю рішень і дій посадових осіб. М. Ковалів зазначає, що значна вимогливість, систематичний і дієвий контроль і перевірка виконання є ефективним засобом зміцнення дисципліни та законності, виховання у співробітників поліції почуття відповідальності [6, с. 87]. На об'єктивній необхідності і важливості контролю в будь-якому суспільстві наголошує А. Собакарь: будь-яке демократичне суспільство повинно піклуватися про удосконалення контрольних механізмів. У разі цього справді демократичний контроль зводиться до контролю держави не тільки за своїми громадянами, але і за всіма без винятку

інститутами, наділеними владними повноваженнями, до одного з яких належить поліція [7].

Відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» контроль за діяльністю поліції здійснюють: Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України в межах повноважень, визначених Конституцією України, законами України. Крім цього, за поліцією встановлюється відомчий і громадський, судовий і прокурорський контроль.

Незважаючи на певні напрацювання в цій сфері, інститут контролю за діяльністю поліції знаходиться на стадії становлення і, відповідно, потребує вдосконалення. Насамперед необхідно звернути увагу на ретельний підбір і підготовку кадрів, які будуть задіяні під час проведення відповідних контрольних заходів, щоб уникнути вчинення ними корупційних злочинів і посадових зловживань; визначити і нормативно закріпити механізми координації та взаємодії під час проведення контрольних заходів різними суб'єктами контролю.

Доцільно приділяти належну увагу практиці реалізації положень наказів МВС України від 13 червня 2016 року № 503 «Про затвердження Інструкції з організації контролю за виконанням документів у Національній поліції України» та від 4 грудня 2015 року № 1543 «Про затвердження Положення про громадську раду при Міністерстві внутрішніх справ України» [8; 9]. Все це сприятиме досягненню позитивного результату у справі забезпечення законності в органах й установах системи МВС України.

Відповідно до Конституції держава гарантує рівність прав і свобод людини та громадянина незалежно від статі, раси, національності, мови, походження, майнового і посадового положення, місця проживання, ставлення до релігії, переконань, належності до громадських об'єднань, інших обставин. Забороняються будь-які форми обмеження прав громадян за ознаками соціальної, расової, національної, мовної чи релігійної приналежності.

Це свідчить про те, що у діяльності поліції повинна бути повністю виключена упередженість до будь-якої із зацікавлених сторін тієї чи іншої справи, можливість ототожнення особи, яка порушила закон, із будь-якою етнічною групою або народністю.

Поліція захищає права, свободи, законні інтереси людини та громадянина незалежно від статі, раси, національності, мови, походження, майнового та посадового положення, місця проживання, ставлення до релігії, переконань, належності до громадських об'єднань, а також інших обставин.

У цьому полягає зміст принципу неупередженості діяльності поліції, який вперше відобразився у Законі України «Про Національну

поліцію» в контексті адаптації положень міжнародних документів, що стосуються поліцейської діяльності. Крім того, в Законі «Про Національну поліцію», розглянутий принцип викладено, на наш погляд, більш вдало.

У ст. 3 Міжнародного кодексу поведінки державних посадових осіб встановлено, що державні посадові особи уважні, справедливі та неупереджені під час виконання своїх функцій, зокрема, у своїх відносинах із громадськістю; ніколи не надають неправомірну перевагу будь-якій групі осіб або окремій особі, не допускають дискримінації щодо будь-якої групи осіб або окремої особи або не зловживають іншою мірою наданими їм повноваженнями та владою [10].

Згідно зі ст. 40 Європейського кодексу поліцейської етики поліція повинна виконувати свої завдання неупереджено, керуючись, зокрема, принципами неупередженості та недискримінаційного підходу [11].

Виправданним є виділення, як самостійного принципу, діяльності поліції політичної нейтральності (деполітизації). Йдеться про те, що поліцейському забороняється перебувати в політичних партіях і брати участь у їх діяльності. Під час провадження службової діяльності поліцейський не повинен бути пов'язаний з рішеннями політичних партій, інших громадських об'єднань і релігійних організацій. Це не йдеться про те, що він не може брати участь у таких об'єднаннях. Він може бути членом, наприклад, спортивних й інших громадських об'єднань, які мають соціально-корисні цілі, керуючись виключно своїми інтересами. Аналогічно цим прикладам поліцейський може реалізовувати своє право на свободу совісті, віросповідання, включаючи право сповідати, індивідуально або спільно з іншими, будь-яку релігію або не сповідувати ніякої. Однак у разі провадження своєї професійної службової діяльності він не повинен відстоювати їх інтереси.

Аналізована норма порівнюється з нормою Закону України від 5 квітня 2001 р. № 2365-III «Про політичні партії в Україні». Закон передбачає, що особи, які заміщують державні посади, що перебувають на державній службі, на службі в органах місцевого самоврядування, не мають права використовувати переваги свого посадового або службового становища в інтересах політичної партії, членами якої вони є, чи в інтересах будь-якої іншої політичної партії. Зазначені особи, за винятком депутатів Верховної Ради України, депутатів інших представницьких органів державної влади, не можуть бути пов'язані з рішеннями політичної партії під час виконання своїх посадових або службових обов'язків.

Заборони й обмеження, передбачені Законом «Про Національну поліцію», дублюють норми, що містяться у відповідних положеннях

Закону України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII «Про державну службу», дія яких відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» поширюється на поліцейських [12].

Принцип відкритості та публічності у діяльності поліції надає можливість усім зацікавленим особам отримувати достовірну інформацію про їх діяльність, інформацію, яка безпосередньо зачіпає права, за винятком тієї, доступ до якої обмежено законом.

Інформування громадян відбувається завдяки засобам масової інформації, інформаційно-комунікаційній мережі Інтернет, шляхом звітів (не рідше одного разу в рік) посадових осіб перед законодавчими (представницькими) органами державної влади, представницькими органами місцевих утворень, громадянами. Періодичність і порядок звітності, категорії посадових осіб, уповноважених звітувати перед зазначеними органами та громадянами, визначаються Законом України «Про Національну поліцію» [1]. Крім цього, МВС України приймає звернення від громадян.

Аксіоматичним є судження про те, що ефективність діяльності поліції багато в чому залежить від суспільної довіри та підтримки громадян (ст. 11 Закону України «Про Національну поліцію»).

Заразом ця стаття, з погляду юридичної конструкції, викликає деякі сумніви. Справа в тому, що законодавець не зовсім чітко у змісті статті врахував ідею, заявлену в назві. Йдеться про підтримку діяльності поліції з боку громадян. Міністр внутрішніх справ України А. Аваков неодноразово звертав увагу на довіру громадян поліції [12]. Поліція повинна заслужити довіру громадян, тому з порушеннями у власних рядах бореться жорстко і принципово. Довіру треба заслужити чітким виконанням обов'язку перед людьми, щоденною, корисною і результативною службою суспільству.

Нині доводиться стверджувати, що використання громадської думки співробітниками поліції щодо вдосконалення, а більшою мірою і в реформуванні своєї діяльності, залишається затребуваним. Між тим, знання думки громадян щодо реалізації конкретних правоохоронних функцій, безумовно, допомагає якісніше їх реалізовувати. Необхідність такого знання зумовлена передусім соціальною природою інституту поліції, тому втілюючи в дійсність своє суспільне призначення, поліція не може не взаємодіяти з громадянами, трудовими колективами та громадськими об'єднаннями.

Технологія «включення» громадської думки в управлінську діяльність поліції – це цілісний процес, що охоплює аналіз його стану і активне формування позитивних установок цієї думки. Головне полягає в тому, щоб вироблення і реалізація відповідних технологій

слугувала реальному зростанню ефективності органів правопорядку, зміцненню їх взаємодії з населенням, зниженню упередженості і взаємної недовіри.

На жаль, не завжди поліцейські повною мірою усвідомлюють те, що громадська думка є не тільки сукупністю суджень і оцінок різних верств населення про події та явища соціальної дійсності, що вона виявляється виключно тоді, коли є для його носіїв інтерес.

Отже, громадську думку можна розглядати як критерій рівня соціальної безпеки і правової захищеності людини та громадянина. Нині можна констатувати те, що у взаєминах поліції та інститутів громадянського суспільства реалізується принцип соціального партнерства, що, безсумнівно, сприяє підвищенню ефективності діяльності поліції і перетворення її в якісніший, дієвіший інститут соціальної допомоги та правового захисту населення.

Автори навчального посібника «Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Особлива частина» В. Серета, М. Ковалів, Ю. Назар указують, що поліцейський повинен сформувати свої відносини з громадянами на основі принципу соціального партнерства, що, безсумнівно, має створювати сприятливі умови для зростання правової активності громадян, їх більшої правової захищеності [13, с. 186–187]. Для ефективності зазначених взаємин обидві сторони повинні володіти достатнім рівнем правосвідомості, що є одним з основних елементів цих взаємовідносин.

Не можна не відзначити закріпленої у Законі України «Про Національну поліцію» фундаментальної основи – взаємодії з державними та місцевими органами, громадськими організаціями, посадовими особами, правоохоронними органами іноземних держав і міжнародними поліцейськими організаціями (Міжнародною організацією кримінальної поліції – Інтерполом, Генеральним секретаріатом Інтерполу та Європейською поліцейською організацією – Європолом). Безперечно, що саме від правильної організації такої взаємодії залежить ефективність діяльності поліції.

Важливим нововведенням Закону України «Про Національну поліцію» є проголошення принципу використання досягнень науки і техніки, сучасних технологій та інформаційних систем.

У Законі України «Про міліцію» згадувалося про право міліції використовувати для документування своєї діяльності інформаційні системи, відео- і аудіотехніку, кіно і фотоапаратуру, інші технічні та спеціальні засоби, що не заподіюють шкоди життю, здоров'ю людини та навколишньому середовищу [14]. В сучасних умовах досягнення результативності у справі боротьби зі злочинністю неможливе без

якісного і всебічного наукового, інформаційного забезпечення оперативно-службової діяльності поліції. З огляду на це, резонно виникає питання про відповідність використовуваних технологій сучасним вимогам і про своєчасне їх оновлення.

Основними пріоритетними завданнями у цьому напрямі є створення на основі єдиної інформаційно-комунікаційної системи, єдиної системи інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності МВС України, перехід до надання адміністративних послуг в електронному вигляді, впровадження цифрових технологій у відомчих мережах радіозв'язку, системи «102» та ін. В умовах адаптації національного законодавства до вимог ЄС забезпечення ефективного юридичного регулювання можливе лише за умови виявлення принципово нових підходів до його організації, що виключають не урахування соціально-економічних реалій і враховують об'єктивно наявні відмінності механізмів дії права [15, с. 139].

Між тим сьогодні сфера застосування різних технологій доволі різноманітна. Прикладом можуть бути Інтегрована пошукова система, яка функціонує за технологією «Армор», оперативно-розшукові заходи, проекти, спрямовані на підтримання публічного порядку та безпеки, прав і свобод людини та громадянина («Безпечне місто») [16].

Висновки. Діяльність поліції в правовому механізмі забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина складно переоцінити. Саме поліцейські є гарантами використання особою своїх прав і свобод. Завдання, функції, засоби та процедури їх реалізації стосуються практично всіх громадян, визначають об'єм комунікацій, взаємин поліції та народу через систему принципів. Це свідчить про те, що поліція, за обсягом, різноманітністю регулюючих, контролюючих, дозвільних і попереджувальних функцій, є найбільш диференційованим засобом державної влади і одним із найважливіших елементів правового механізму забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні. У правовому механізмі, забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина, принципи діяльності поліції представляють складну, цілісну, багатосторонню і багаторівневу систему елементів. Кожен принцип має своє функціональне призначення, за допомогою якого провадиться цілеспрямований, результативний вплив на суспільні відносини у сфері реалізації (охорони та захисту) конституційних прав і свобод людини та громадянина.

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 40–41. – Ст. 379.

2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
3. Кодекс поведіння должностных лиц по поддержанию правопорядка. Резолюция 34/169 Генеральной Ассамблеи ООН // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_282
4. Хомишин І. Ю. Контроль у системі державної служби / І. Ю. Хомишин // Форум права. – 2015. – № 4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forumprava.pp.ua/page-5.html>
5. Остапенко О. І. Про юридичну кваліфікацію військових адміністративних правопорушень / О. І. Остапенко // Вісник Нац. ун-ву «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. – 2015. – № 837. – С. 92–98.
6. Ковалів М. В. Основи управління в органах внутрішніх справ: навч. посібник / М. В. Ковалів. – Львів: ЛьвДУВС, 2010. – 329 с.
7. Собакарь А. О. Адміністративний нагляд як спосіб забезпечення законності в публічному управлінні / А. О. Собакарь // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – № 3–1. – С. 273–275 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pap.in.ua/3-1_2013/7/Sobakar%20A.O..pdf
8. Про затвердження Інструкції з організації контролю за виконанням документів у Національній поліції України: Наказ МВС України від 13.06.2016 № 503 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0944-16>
9. Про затвердження Положення про Громадську раду при Міністерстві внутрішніх справ України: Наказ МВС від 04.12.2015 № 1543 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ch.npu.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/printable_article/1739632
10. Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_788?test=Up9Mf3o6firtCdqY2Zizt1/4PHI42ws80msh8Ie6
11. Рекомендація Рес (2001) 10 Комітету Міністрів державам-учасницям Ради Європи «Про Європейський кодекс поліцейської етики»¹ (Ухвалена Комітетом міністрів 19 вересня 2001 на 765-му засіданні заступників міністрів) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/rec1.pdf>
12. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2016. – № 4. – Ст. 43.
13. Аваков А. Б. Арсен Аваков: рівень довіри до патрульної поліції – 48,5%. 04.07.2016 // Офіційний веб-сайт МВС України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mvs.gov.ua/ua/news/1807_Arsen_Avakov_Riven_doviri_do_patrulnoi_policii_485_FOTO.htm
14. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Особлива частина / В. В. Серета, М. П. Гурковський, М. В. Ковалів, Ю. С. Назар і ін.; за ред. В. В. Середи. – Львів: ЛьвДУВС, 2015. – 580 с.
15. Про міліцію: Закон України від 20.12.1990 № 580-XII // Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 4. – Ст. 20.

16. Бондаренко В. А. Окремі аспекти підвищення ефективності норм адміністративного права у період адаптації законодавства до вимог Європейського Союзу / В. А. Бондаренко // Наук. вісник Львів. держ. ун-ту внутрішніх справ. – 2016. – № 3. – С. 134–142.

17. Про затвердження Положення про Інтегровану інформаційно-пошукову систему органів внутрішніх справ України: Наказ МВС України від 12.10.2009 № 436 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/z0867-13

Гурковський М. П., Есимов С. С. Основные принципы деятельности полиции по обеспечению конституционных прав и свобод человека и гражданина в Украине

Исследуются принципы деятельности полиции по обеспечению конституционных прав и свобод человека и гражданина в Украине. Проанализирована юридическая сущность принципов деятельности полиции в контексте Закона Украины «О Национальной полиции». Рассмотрена классификация принципов деятельности полиции и влияние на состояние защищенности прав и свобод человека в период реформирования правоохранительной системы государства.

Ключевые слова: конституционные права и свободы, принципы деятельности полиции, законность, политическая нейтральность.

Hurkovskiy M. P., Yesimov S. S. The main principles of the activity of the police to ensure the constitutional rights and freedoms of man and citizen in Ukraine

Constitutional rights and freedoms are normative and doctrinal values fixed in the Constitution, guaranteed by the State, that provide every person and citizen equal opportunities to choose freely and independently the type and measure of his/her conduct in accordance with their abilities and interests.

The analysis of the police activity to ensure the constitutional rights and freedoms of man and citizen in their system has a direct practical sense. First, with all the variety of the rights and freedoms it allows adequately reveal their unity, inner content, interdependence, role in social processes, values in the satisfaction of vital needs and interests of every man and of the citizen in the context of the activities of the police. Secondly, the police activity to ensure the constitutional rights and freedoms of man and citizen is not artificially abstracted from other types of law enforcement, but allows you to analyze the features of the police activity, to identify patterns of the legal embodying of principles.

Thirdly, the study of principles is important for comprehensive development of issues for their implementation, specificity and efficiency of implementation.

The police activity in the legal mechanism of ensuring the constitutional rights and freedoms of man and citizen is hard to overestimate. Police serve the actual use of person's rights and freedoms, strengthening and mutually reinforcing each other. The tasks, functions, measures and procedures for their implementation

concern almost all citizens; determine the volume of communications, relations between the police and the people through a system of principles.

This is evidence that the police in volume, diversity of regulatory, supervisory, licensing and warning functions are the most differentiated instrument of State power and one of the most important elements of a legal mechanism to ensure the constitutional rights and freedoms of man and citizen of Ukraine. In the legal mechanism of ensuring the constitutional rights and freedoms, the principles of police activity represent a comprehensive, integrated, comprehensive and multilevel system of elements.

Key words: *constitutional rights and freedoms, principles of police activity, legitimacy, political neutrality.*

Стаття надійшла 26 грудня 2016 р.

УДК 342.354.042.44

С. С. Єсімов

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ МВС УКРАЇНИ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Розглянуто проблеми інформаційно-аналітичної діяльності МВС України як об'єкта правового регулювання у контексті розвитку інформаційного права. Проаналізовано положення нормативних документів МВС України та інших нормативно-правових актів із інформаційного забезпечення діяльності органів внутрішніх справ.

Ключові слова: *інформаційно-аналітична діяльність, органи внутрішніх справ, поліція, взаємодія, інформаційна система, адміністративні послуги.*

Постановка проблеми. Реформування правоохоронної системи України, що почалося з прийняття Закону України «Про Національну поліцію», поставило завдання реформування системи інформаційно-аналітичної діяльності, яка формувалася в системі МВС України протягом останніх 20 років. Упровадження інформаційних технологій створює додаткові можливості для оптимізації структури управління. Швидке передання великих обсягів даних і доволі складна їх обробка у стислі часові проміжки сприяють упровадженню складніших способів організації управління, що дає можливість зробити ефективнішою роботу Національної поліції, Державної міграційної служби, Державної служби надзвичайних ситуацій, що, в підсумку, відображається на зростанні довіри населення до правоохоронної системи. Впровадження інформаційних технологій дає змогу спростити збір даних і підвищує